

Завадська І. М.
кандидат історичних наук, доцент,
асистент кафедри теоретико-правових і
соціально-гуманітарних дисциплін,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

**Євген Порфирович Архипенко – приват-доцент кафедри
сільськогосподарської економіки та статистики**

Серед фундаторів сільськогосподарського факультету при Кам'янець-Подільському Державному Українському університеті у 1919 р. були не тільки визначні науковці, але й відомі політичні діячі, котрі брали активну участь в українських національно-визвольних змаганнях. Серед них варто назвати Євгена Порфировича (за іншими даними – Трофимовича) Архипенка – українського політичного діяча, міністра землеробства та міністра народного господарства УНР, одного із лідерів Української Народно-Республіканської партії.

Він народився 2 березня 1884 р. у містечку Кагарлик Київської губернії. З раннього дитинства захопився бджолярством. Закінчив у 1908 р. Санкт-Петербурзький електротехнічний інститут, а у 1910 р. – Московський сільськогосподарський інститут (колишню Петровську сільськогосподарську академію). Паралельно із навчанням у столиці Російської імперії видавав часопис «Українське бджільництво». Вихід першого журналу українською мовою про розведення бджіл з ініціативи Є.Архипенка 1906 р. стало помітною подією у вітчизняній культурі.

У 1910 р. переїздить до Києва, де починає редагувати часопис «Рілля». Обидва ці часописи були українською мовою. Включається в український визвольний рух і у 1912 р. в Києві утворює напівлегальну Українську Селянську партію (УСП), яка, щоправда, великої ролі не відігравала.

Під час революції Євген Архипенко починає працювати приват-доцентом Київського Українського державного університету, що був заснований у серпні 1917 р. Був автором наукових праць з аграрних питань. Не випадково 5 квітня 1918 р. Рада народних міністрів УНР висунула його кандидатуру на посаду товариша (заступника) міністра земельних справ УНР. Проте, реально він не приступив до виконання своїх обов'язків через гетьманський переворот 29 квітня 1918 р.

Є. Архипенко був причетний до створення національного об'єднання пасічників, розробляв статут «Пасічницького товариства», на I Всеукраїнському з'їзді у 1918 р. виступив із двома головними доповідями: «Генеральне секретарство справ земельних та пасічництво», «Земельна справа на Україні та пасічництво»

Дотримувався правоцентристських поглядів, не підтримував радикальної соціалістичної політики УСДРП, УПСР. Наприкінці 1918 р. вже за часів Директорії УНР Євген Архипенко став одним із засновників Української народно-республіканської партії, яка трималась правого курсу, виступала проти соціалістів, у зовнішній політиці орієнтувалась на Антанту. З лютого до квітня 1919 р. Є. Архипенко – міністр земельних справ в уряді Сергія Остапенка. Проте, саме на цей період приходиться пік анархії та хаосу на території України, тому його діяльність на цій посаді була формальною. Щодої практичної влади він не мав. Під час гострої міжпартійної боротьби Є. Архипенко та очолювана ним партія разом з Українською партією соціалістів-самостійників здійснили пробу державного перевороту Володимира Оскілка в Рівному. Цей переворот закінчився невдало і Є. Архипенко на деякий час відійшов від активної політичної діяльності.

Влітку 1919 р. він приймає запрошення керівництва Кам'янець-Подільського державного українського університету посісти посаду приват-

доцента по кафедрі сільськогосподарської економіки та статистики сільськогосподарського факультету. Викладав у 1919-1920 навчальному році «Сільськогосподарську кооперацію» та «Пасічництво». У березні 1920 р. прочитав кілька лекцій з бджолярства для мешканців міста. Проте, час від часу Є. Архипенко змушений був залишати Кам'янець-Подільський, оскільки продовжував займати високі державні посади в УНР. В урядів Бориса Мартоса (травень –серпень 1919 р.) працював міністром земельних справ, а у 1920 р в уряді Вячеслава Прокоповича - міністром народного господарства.

Після встановлення радянської влади Є.Архипенко емігрує до Львова, де з 1922 по 1928 рр. видає журнал під назвою “Українське пасічництво”. Одночасно він видав часопис «Сільський світ». У 1929 р. Є. Архипенко переїжджає до Луцька і продовжує видавати «Українське пасічництво» та «Сільський світ», активно дописує до журналу «Пасічник», що виходив у Прилуках і Харкові з 1925 по 1923 рр.

Автор наукових праць та підручників з пасічництва. З багатьох книг, написаних Є. Архипенком, найбільше відомі такі: «Будова вулика Дадана» (К., 1908), «Щоденник пасічника» три видання: (К., 1909; 1917; Лодзь, 1924), «Пасічницький словник» (К., 1910), «Український рамковий вулик» (Львів, 1925). Однією з найкращих була книга Є. Архипенка «Поступове пасічництво», яку почали друкувати в Здолбунові на Волині (1924р.) і закінчили друкування у Жовкві на Львівщині (1927 р.).

З 1944 р. проживав у Німеччині, де продовжував займатись дослідницькою діяльністю. За кілька років до смерті заходився видавати часопис "Селянин України". Помер 14 липня 1959 р. у місті Дорнштадт.

Перелік використаних джерел:

1. Державний архів Хмельницької області (далі - ДАХМО). Ф. 582 оп.2, спр. 40.
2. Наш шлях. - 1920 - 5 лютого.
3. Лященко О.А., Пивовар І.І. Науково-популярні видання із бджільництва Є. Архипенка [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.rusnauka.com/12_EN_2008/Istoria/31256.doc.htm